

Covenant & Conversation

BASED ON THE TEACHINGS OF RABBI LORD JONATHAN SACKS 7"צט

VAYHI

Nesiller Unutur ve Hatırlar

- Rabi Sacks'ın burada özeti verilen yazısına [web sitemizden](#) ulaşabilirsiniz.

Bereşit boyunca küçük ve büyük kardeşler arasındaki dramı okumuştuk. Bu dram şimdi garip bir doruk noktasına ulaşmaktadır. Yaakov hayatının sonuna yaklaşırken, Yosef onu hasta yatağında ziyarete gelirken, iki oğlu Menşe ve Efrayim'i de yanında getirir. Kitap boyunca bir büyükbaba ile torunlarının birlikte yer aldığı tek sahne budur. Yaakov onlara *beraha* (hayır duası) verebilmek için Yosef'ten onları yaklaştırmasını ister. Yosef özenli bir şekilde Menşe'yi Yaakov'un sağ elinin karşısında, Efrayim'i de sol elinin karşısında konumlandırır. Ancak Yaakov kollarını çaprazlayarak, sağ elini, küçük kardeş olmasına rağmen Efrayim'in başına yerleştirir. Yosef, Menşe'nin behor olduğunu hatırlatarak babasının sağ elini onun başına geçirmeye çalışır. Ancak Yaakov istifini bozmaz ve Menşe de büyük biri haline gelecek olmasına rağmen "*küçük kardeşi ondan daha büyük olacak*" der. Böylece, onları mübarek kılarken, Efrayim'i Menşe'nin önüne koymuş olur.

Yosef'in endişesini anlamak zor değildir. Geçmişte Yaakov'un, küçük kardeşi büyüğün önüne yerleştirdiği her seferinde olay trajediyle sonuçlanmıştı. En başta kendisi Esav'ın berahasını almaya çalışmıştı. Rahel'i, ablası Lea'ya tercih etmişti. Ve en küçük oğulları Yosef ve Binyamin'e, ağabeylerine göre öncelik vermişti. Her üçünde de sonuçlar felaket olmuştu: Esav'la yabancılaşma, iki kız kardeş arasında gerginlik ve kardeşler arasında düşmanlık. Bunların yol açtığı yara izlerini bizzat Yosef taşıyordu.

Yaakov hiç mi ders almamıştı? Özellikle de, görünüşte bu iki torununu o kadar iyi tanıımıyorken bu kalıbı tekrarlamasının manası neydi? Olası hangi sebep, genç olanı büyük olana tercih etmeyi haklı çıkarıyordu?

Ne var ki, Yaakov iki şeyi biliyordu. Öncelikle, Mısır'da geçirecekleri sürenin kısa olmayacağını biliyordu. Evden ayrıldığında Tanrı ona şöyle demişti: "Mısır'a inmekten korkma. Çünkü seni orada büyük bir ulus haline getireceğim. Mısır'a seninle birlikte inecek ve seni oradan kesinlikle çıkaracağım."

Yaakov'un bildiği ikinci şey de Yosef'in oğullarının isimleriydi. Yosef Mısır'da o önemli mevkie yükseldikten sonra evlenmiş ve iki oğula baba olmuştu. Tora onun behor oğluna Menşe adını verdiğini kaydeder ve sebebini de açıklar: "*Çünkü Tanrı tüm zorluklarımı ve babamın evini*

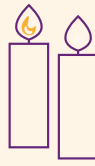
unutmamı sağladı.” Yosef, ikinci oğluna ise Efrayim adını vermeyi tercih etmiştir: “Çünkü Tanrı beni, ıstırap çektiğim ülkede verimli kıldı.”

İşte bu, Yosef’in içsel sürgün deneyimini açığa çıkarmaktadır. Başta, Yosef rahatlama hissetmiştir. Kölelik ve zindan yılları artık geride kalmıştır. İktidara yükselmiştir. Menaşe, “unutmak” anlamına geliyordu.

Fakat zaman geçtikçe, Yosef’in duyguları değişime uğradı. Evet, bu mevkie erişmişti, ancak bu insanlar onun halkı değildi; kültürleri de kendi kültürü değildi. Ailesi birer çobandı, ama göklerin ve yeryüzünün Yaratıcısı olan Tanrı onlara konuşmuştu. Efrayim doğduğunda, artık Yosef kalbinde derin ve esaslı bir değişim geçirmiş durumdaydı. Başarılı olmuştu; ama hâlâ Mısır’da, sürgündeydi.

Hansen Yasası “[Göçle geline yerde doğan] ilk neslin unutmak istediklerini ikinci nesil hatırlamaya gayret eder” der. Yosef bu dönüşümü çok hızlı bir şekilde kendi içinde geçirmişti. Daha önce, Menaşe doğduğu zaman unutmaya çalıştıklarını – kim olduğunu, nereden geldiğini, nereye ait olduğunu – ikinci oğluna Efrayim adını vererek hatırlamaktaydı.

Yaakov’un berahalarının, çocukların yaşlarıyla hiç ilgisi yoktu; bu tamamen onların isimleriyle alakalıydı. Yaakov, bunların sürgünde doğan ilk çocuklar olduğunun bilinciyle, gelecek tüm nesillere, unutma arzusu ile hafızanın uyarıları arasında sürekli bir gerilim olacağının sinyalini veriyordu. Unutmayı ifade eden çocuk (Menaşe) belli başlı nimetlere – berahalara – sahip olabilir. Ancak ait olduğu geçmişi ve geleceği hatırında tutan çocuğun (Efrayim) berahaları bunlardan daha büyüktür.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Günümüzde insanların nereden geldiklerini istemeden de olsa “unutabilmelerinin” yolları nelerdir?
2. Ailenizde, en önemli şeyleri hatırlamanıza yardım eden gelenekler veya hikâyeler nelerdir?
3. Sizce Bereşit’teki hikâyeler Yahudi halkını gelecek nesillere nasıl hazırlamaktadır?

Bir Ana Fikir

Refah, bir halkın sürekliliğini tek başına temin edemez. Hafıza, rahat ve konfordan daha önemlidir. Kim olduğumuzu ve nereye gittiğimizi hatırimızda tutmak, inanç ve kimliği canlı tutar.

Peraşayı Keşfedelim

HAZIRLAYAN: SARA LAMM

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN ESİNLENİLMİŞTİR

Kısaca Peraşa

Ömrünün sonlarına doğru, Yaakov, kendi ölümü, ailesinin geleceği ve onlara bırakacağı manevi miras üzerinde düşünmeye başlar. Yosef'ten, her ne olursa olsun, Yaakov'un Erets Yisrael'de gömülmesini temin edeceğine dair söz vermesini ister. Ayrıca Yosef'in oğulları Menaşe ve Efrayim'i de mübarek kılar ve onları Yisrael içinde kabilelerin statüsüne yükseltir.

Yaakov tarihin sonunda olacakları ailesine açıklamayı arzular, ancak ruah a-kodeş'in (kutsiyet ruhu) kendisini terk ettiğini görür ve bu arzusunu yerine getiremez. Bunun yerine oğullarının her birini ayrıntılı bir şekilde mübarek kılarak onların geleceğe dair rollerini açıklar. Liderlik Yeuda'dan, Koenlik Levi'den, öğrenim Yisahar'dan, ticaret Zevulun'dan ve güç de her biri kendi doğası ve kabiliyetleri doğrultusunda olmak üzere diğer kabilelerden çıkacaktır.

Yaakov'un vefatının ardından Yosef, babasına verdiği sözü yerine getirir. Mısır'dan büyük bir tören alayı, Yaakov'un Hevron'daki Mearat A-Mahpela'da gerçekleşen cenazesine eşlik eder.

Daha sonraları Yosef Mısır’da ölür; ancak bunun öncesinde kardeşlerinden, bir gün kendi kemiklerinin de Erets Yisrael’e götürülmesini ister. Vefatından önce ulusa bir ümit mesajı verir: Tanrı mutlaka sizi hatırına getirecek ve atalarınıza söz verdiği ülkeye geri götürecektir.

Peraşa Aktivitesi

Orada Olsaydım

Tora’dan bir sahneyi seçin. Bir kişi hikâyeyi kendi başından geçmiş gibi yeniden anlatacak: “Eğer orada olsaydım, şunları hatırlardım...”

Oyuncu, o sahneyi gerçek ayrıntılar eşliğinde tarif edecek: Neler yaptı, gördü, duydu, kokladı veya hissetti? Hangi duyguları yaşadı? Bunun ardından diğer oyuncular aynı sahneye ait başka ayrıntılar ekleyebilir veya Tora’dan “hatırlanacak” başka bir sahne seçebilir.

HER YAŞ İÇİN BİR HİKÂYE

Sipure Savta

Korona virüsü yüzünden uygulanan uzun karantina ayları sırasında, Aşkelon’daki bir sinagog, nesilleri birbirine bağlamak için yaratıcı bir yol bulmuştu. Otuz yılı aşkın bir süredir TALI çocuk yuvalarına ev sahipliği de yapan bu sinagog, genç üyeleri için haftalık bir çevrimiçi program hazırladı ve bu programa Sipure Savta (Büyükanne Hikâyeleri) adını verdi.

Program, yüz yüze öğrenimin olanaksız olduğu bir dönemde cemaat yaşamını canlı tutmak amacıyla oluşturulmuştu. Her hafta farklı bir büyükanne, çevrimiçi bağlantıyla çocuklara katılarak onlara, genellikle kendi torunuyla birlikte seçtiği kısa bir hikâyeyi okuyordu. Bazı büyükanneler kostümler, dekorlar veya ses efektleri kullanırken, bazıları basitçe kendi hikâyelerini anlatıyordu. Büyükannelerin birçoğu daha önce hiç Zoom kullanmamıştı. Bu yüzden kendilerini güvende hissedene kadar onlara bu programın kullanımına yönelik eğitim ve pratik olanağı sağlandı.

Çocuklar için bu hikâye seansları kısa süre içinde haftanın en ilgi çekici olayı haline gelmişti. Bu kez ekranda kimin büyükannesinin belireceğini ve hangi hikâyeyi dinleyeceklerini görmek için merakla bekliyorlardı. Büyükanneler, özellikle de karantinayı tek başına geçirmek durumunda olanlar içinse, bu program, bağlantı, yaratıcılık ve neşe olanağı sunuyordu.

Toplantılar selamlaşmalarla açılıyor, ardından kısa bir tefila ve bir şarkıyla devam edip, çocuklardan birinin “Zot a-savta şeli!” – Bu benim büyükannem! – şeklindeki gururlu duyurusunun ardından coşkulu bir tezahüratla sona eriyordu.

Program o kadar başarılı oldu ki, çocuk yuvası tekrar normal faaliyetine geri döndüğünde bile devam etti. Ve gelişip daha sonra Sipure Saba, yani Büyükbaba Hikâyeleri’ni de içerecek şekilde genişledi!

TORA İLE DİYALOG

Kartlar ve Sohbet

Kartlar ve Sohbet destelerimiz her *perasha* için bir kart içermektedir. Kartın bir yüzünde Tora’dan, üzerinde düşünmek ve tartışmak üzere ilginç bir soru bulacaksınız. Diğer yüzde Rabi Sacks’tan, *perashanın* üzerine yeni bir ışık tutacak bir fikri keşfedeceksiniz.

“‘Tanrı seni Efrayim ve Menâşe gibi yapsın.’ [Böylece] Efrayim’i Menâşe’nin önüne koydu.” (Bereşit 48:20).

Bereşit’teki dramatik anlatılarda küçük kardeşler, büyük kardeşler karşısında tercih edilmekte, rekabetler aileleri yeniden şekillendirmekte ve bazen Tanrı senaryoyu yeniden yazıyormuş gibi görünmektedir.

SORU:

Kendi geleceğimizi şekillendirmek konusunda gerçekte ne kadar güce sahibiz ve kaderimizin ne kadarı bizim için çoktan kararlaştırılmıştır?

Rabi Sacks, Bereşit 48:20 açıklamalarında (Koren Sacks Humash’ta) buna bir cevap önerir:

“Geleceğin yazılı olduğuna inanmayın. Değiştiremeyeceğimiz hiçbir kader, boşa çıkarmayacağımız hiçbir öngörü yoktur. Başarısız olmamız önceden kararlaştırılmış bir kader değildir; tıpkı başarılı olmamızın önceden kararlaştırılmış bir kader olmaması gibi. Biz geleceği öngörmeyiz, çünkü geleceği biz yaparız – tercihlerimizle, irade gücümüzle, sebatımızla ve hayatta kalma kararlılığımızla.”

“Hangi durumda olursak olalım, onu yeni bir çerçeve içine oturtmakla, tüm tepki şeklimizi değiştirebiliriz ve bu bize ayakta kalma gücünü, sebat etme cesaretini ve karanlığın diğer tarafında tekrar yeni ve daha iyi bir günün ışığına çıkma dayanıklılığını verecektir.”

• Kartlar ve Sohbet hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/cards-and-conversation> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

HAFTANIN DEĞERİ

Berahalar

(Bereşit 48:20)

Yaakov torunlarını mübarek kıldığı zaman, devamlı hale gelecek bir geleneği de başlatmış olmaktadır. Bu, dünyanın her yerinde Yahudi ebeveynlerin her Şabat akşamı çocuklarına verdikleri berahadır.

Rabi Sacks'ın açıkladığı gibi: “Bir büyükanne veya büyükbaba bir torununu mübarek kıldığı zaman bunu tüm kalbiyle yapar. İşte, Yaakov'un, torunlarına verdiği bu berahanın, tüm nesiller boyunca beraha vermenin modeli haline gelmesinin sebebi budur. Torunları mübarek kılmak ve onlarla mübarek kılınmak; onlara öğretmek ve onlardan öğrenmek – Yaakov'un... hayatının huzur içinde gelen sonu ve genel olarak Yahudilerin en büyük ayrıcalıkları, işte bunlardır.”

PRATİK KONUŞALIM

Başkalarını Nasıl Mübarek Kılacaksınız?

Bir berahanın her zaman bir sorunu çözmesi gerekmez. *Beraha* vermek, basitçe bir kişinin, sevildiğini ve desteklendiğini bilmesini sağlamaya da yarayabilir.

Bunu küçük adımlarla uygulamayı deneyin. Yanına bir öneri eklemeksizin teşvik sunun. Başkalarını herhangi bir karşılaştırma yapmaksızın övün. Anı daha iyi hale getirme derdiyle ortaya atlamadan, sadece dinleyin. Bu küçük değişiklikler başkalarının nefes alabileceği, güvenebileceği ve gelişebileceği bir boşluk yaratır. Yaakov'un Efrayim ve Menase'ye verdiği berahalar bize, insanların, yargılandıkları zaman değil, kendilerini güvende hissettikleri zaman gelişip serpildiklerini hatırlatır.

Evlerimizde ve toplumlarımızda bu tür bir boşluk yaratmak verebileceğimiz en anlamlı beraha türlerinden biri olabilir.

Şunu Bir Dene

GENÇ ÖĞRENCİLER

Size kendinizi güvende ve makbul hissettiren daha yaşlı birini düşünün. Baskı yaratmaksızın sevgi göstermek üzere ne yapıyor? Bu hafta o kişiye, onun hakkında takdir ettiğiniz bir şeyi söylemeye çalışın.

İLERİ DÜZEYLİ ÖĞRENCİLER

İlişkiler her zaman Yaakov'un kendi torunlarıyla olan ilişkisi kadar kolay olmayabilir.

Yol göstermenin, yanında bazı beklentilerle birlikte geldiği bir ilişki seçin. Bu hafta, herhangi bir tavsiye vermeksizin birini teşvik edin. Bunu yapmanızın, aradaki ilişkinin tonunu nasıl değiştirdiğini ve kontrol beklentisi olmadan destek vermenin nasıl bir duygu olduğunu fark edin.

RABÎ SACKS EŞLİĞİNDE BİR PASUĞU DERİNLEMESİNE INCELEYELİM

Katmanlı Öğrenim

Rabi Sacks'ın çeviri ve açıklamalarıyla Koren Sacks Humash'tan aktardığımız bakış açılarıyla, Tora'da adım adım ilerleyin. Her adım sizi biraz daha derine götürecek ve tıpkı Rabi Sacks'ın öğrettiği gibi 'Sohbet olarak Tora'yı davet edecektir.

Ölümünden önce oğullarını mübarek kılmayı arzulayan Yaakov onları çağırır. Metin, garip bir yarı-tekrar ile başlamaktadır...

KATMAN 1: TORA NİN METNİNE BAK

Bereşit 49:1-2

"וַיִּקְרָא יַעֲקֹב, אֶל-בְּנָיו; וַיֹּאמֶר, הֶאֱסֹפוּ וְאֶגִּידָה לָכֶם, אֶת אֲשֶׁר-יִקְרָא אֶתְכֶם, בְּאַחֲרִית הַיָּמִים.
הַקִּבְצוּ וְשִׁמְעוּ, בְּנֵי יַעֲקֹב; וְשִׁמְעוּ, אֶל-יִשְׂרָאֵל אֲבִיכֶם."

KATMAN 2: RABI SACKS IN ÇEVIRISINI OKU

"Sonra Yaakov oğullarını çağırdı ve [şöyle] dedi: 'Toplanın ve size, günlerin sonunda başınıza gelecekleri anlatayım. Bir araya gelin ve dinleyin Yaakov'un oğulları; ve dinleyin babanız Yaakov'u."

KATMAN 3: ANLAMI HAKKINDA DÜŞÜN

Bereşit'in sonuna gelindiğinde, Yosef artık her şeye sahip gibi görünmektedir: Mısır'da güç, nüfuz ve şerefe sahiptir. Ancak şimdi Tora çok nazik bir şekilde odak noktamızı kaydırmaktadır. Anlatım Şemot'a geçtikten sonra, tüm o gücün Yisrael halkı için ne kadar da az koruma sağlayabildiğini göreceğiz. Bunun yerine kalıcı olan şey, ailedir.

Bu iki pasukta Yaakov tüm oğullarını bir araya toplamakta, her birini bir berahayla mübarek kılmakta ve yaralanmış ilişkilerin bile beraha ve bağışlama için hâlâ boş bir yer bırakabileceğini göstermektedir. Bereşit, güç elde etmekle değil, hayal kırıklıkları, rekabet ve incinmeye rağmen başkalarıyla bir arada yaşamakla ilgilidir. Yaakov'un ailesi birbirini affetmiş ve aralarında uzlaşmışlardır. Bir aile, ancak bir arada kalmayı öğrendiği zaman gerçekten bir halk haline gelebilir. Peki, ama yukarıda alıntılanan pasuklardaki gereksiz görünen tekrarin anlamı nedir?

KATMAN 4: RABI SACKS IN AÇIKLAMASINI ÖĞREN

"Toplanın ve size, günlerin sonunda başınıza gelecekleri anlatayım. Bir araya gelin ve dinleyin... dinleyin babanız Yaakov'u."

Bu iki pasuk aynı şeyi iki kez söylüyor gibi görünmektedir – tek bir fark dışında. İlkinde "günlerin sonunda başınıza gelecekler" denmesine rağmen, ikincisinde bu ayrıntı yer almamaktadır. Raşi, Talmud'u takip ederek, şöyle der: "Yaakov günlerin sonunda neler olacağını açıklamak istedi, ancak Tanrısal Mevcudiyet ondan geri çekildi" (Raşi'nin Bereşit 49:1 açıklaması, Pesahim 56a; Bereşit Raba 99:5). Yaakov geleceği öngörmeye çalışmış, ama bunu yapamadığını fark etmiştir. Bereşit güçle ilgili değildir...

Geçmişini değiştiremeyiz. Ancak geçmiş hakkında düşünme şeklimizi değiştirdi Yaakov gelecekte neler olacağını oğullarına anlatmak istediği zaman, Tanrısal Ruh ondan geri alınmıştır. Bu da geleceğin mutlak surette bizim gördüğümüz şekilde gerçekleşmeyebileceğini vurgular. Çocuklarımız bizi şaşırtmaya devam etmektedirler – tıpkı bizim de başkalarını şaşırtmaya devam ediyor olmamız gibi. Tanrı'nın suretinde yaratılmış olduğumuz için, bizler özgürüz. Tanrı'nın berahaları ve nimetleriyle desteklenerek, herhangi bir kişinin, hatta kendimizin bile önceden tahmin edebileceğinden çok daha büyük hale gelebiliriz.

KATMAN 5: DÜŞÜN VE CEVAP VER

1. İlişkiler gerilimli olduğu zaman bir aile olarak bağlarımızı korumak neleri gerektirir?
2. Bir insanın, incinmesine sebep olmuş bir hayat deneyimine takılıp kalmak yerine bağışlamayı seçmesine neler yardımcı olabilir? Yaşanan olayları yeni bir çerçeveye içine almak kavramını siz nasıl anlıyorsunuz?
3. Aile fertleri olarak birbirimize karşı, sırf aynı aileye mensup olmaktan kaynaklanan ne gibi sorumluluklar taşıyoruz?

Koren Sacks Humash hakkında daha fazlası için <https://rabbisacks.org/books/the-koren-sacks-humash> bağlantısını ziyaret edebilirsiniz.

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks'ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks'ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy'nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org, adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy'yi sosyal medyada takip edin: @RabbiSacks

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.